

Gosjdieël

Bedelrituelen en
tradities

Een lespakket voor de 2e
graad van het lager
onderwijs

Beste leerkracht,

Galmaarden en omstreken hebben een rijke geschiedenis aan erfgoed dat we graag willen doorgeven aan de volgende generatie. Want dat is net wat we bewust en onbewust doen met erfgoed. Dat is wat erfgoed tot erfgoed maakt. Erfgoed in de kijker zetten in de klas is dus belangrijker dan ooit - zeker voor Galmaarden, een gemeente die maar liefst 3 erkende immaterieel erfgoedtradities kent.

Gosjdieël.

Ooit al van gehoord? Gosjdieël of 'Godsdeel' is een bedelritueel dat plaatsvindt op 31 december. Kinderen tussen 6 en 12 jaar oud, ook wel Gosjdieëlers genoemd, gaan dan van deur tot deur hun Gosjdieël vragen. Ze bellen aan en begroeten de bewoner met een vrolijke en luide 'gosjdieël'. Als beloning geeft de bewoner de Gosjdieëlers enkele euro's of eurocenten. Dat geld verzamelen ze naar aloude gewoonte in een washandje.

Met dit educatief pakket willen we deze traditie graag extra in de kijker zetten in jouw klas, school, gemeente...

Waarom?

Rond 2014 was de Gosjdieëltraditie bijna volledig verdwenen. De vereniging ErGoed Galmaarden-Tollebeek-Vollezele besloot toen om het gebruik nieuw leven in te blazen. Dankzij de inzet van de erfgoedvereniging neemt het aantal deelnemende kinderen jaar na jaar gestaag toe. Dankzij het borgen van deze traditie is deze nu officieel erkend als waardevol cultureel erfgoed door de minister.

Met dit lespakket willen we dit erfgoed in de klas brengen in de hoop dat kinderen de straat op trekken op 31 december om hun Gosjdieël te vragen.

De leidraad van dit educatief pakket bevat twee lessen: eerst gaan we in op wat immaterieel erfgoed exact is en vertellen we meer over tradities en rituelen zoals Gosjdieël. Vervolgens voorzien we een les muzische vorming waarbij de leerlingen hun eigen washandje kunnen knutselen en/of versieren. Iedere les kan ook apart gebruikt worden.

Les 1: Wat is immaterieel erfgoed? Wat is Gosjdieël?

Les 2: Gosjdieëler worden: mijn eigen washandje.

Tot slot werkten we een aanvullende les uit waar je met je klas de focus legt op materieel erfgoed. Deze vind je op het einde van de bundel.

We proberen in dit lespakket zowel lokaal immaterieel erfgoed als erfgoed uit andere culturen in de kijker te zetten. Diversiteit in je klas brengen biedt immers een belangrijke spiegel van de maatschappelijke realiteit.

We wensen jou en de leerlingen veel plezier met het ontdekken van lokaal en van jullie eigen (divers) erfgoed.

Les 1: Wat is immaterieel erfgoed?

Wat is Gosjdieël?

Achtergrond voor de leerkracht:

Je toont een filmpje over immaterieel erfgoed om de les in te leiden. Nadien leg je de focus op tradities en rituelen.

Essentie van de les:

In deze les maken de leerlingen kennis met het concept immaterieel erfgoed en Gosjdieël.

Benodigheden:

Filmpje: immaterieel erfgoed (naar keuze)

Tradities
(Kenniscentrum Immaterieel
Erfgoed Nederland)

<https://www.youtube.com/watch?v=HboxHM3pNvU>

Joodse tradities
(Karrewiet)

<https://www.youtube.com/watch?v=YmnPGJzj8M>

Over de tradities Halloween
(Karrewiet)

<https://www.youtube.com/watch?v=JEuYXmOLXJg>

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug

3.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Muzische vorming - beeld:

1.2 door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.

Tip. Ontdek tal van filmpjes op het archief voor het onderwijs.

LESVERLOOP

Materiaal:

- Filmpje
- Washandje

Stap 1: Filmpje immaterieel erfgoed

'10

Vragen aan de leerlingen:

- Hebben jullie tradities thuis?
- Wat doen jullie als er iemand verjaart?
- Welke feesten vieren jullie?
- Wat betekent het woord 'traditie'?
- Wat wil het woord 'ritueel' zeggen volgens jullie?

Stap 2: Wat zijn tradities en rituelen?

'15

Tradities en rituelen zijn van alle tijden. Zo zijn tal van rituelen belangrijk in ons leven. Rituelen lijken op vaste gewoontes, maar worden altijd volgens een bepaalde volgorde uitgevoerd. Denk maar aan het zingen van een verjaardagsliedje vooraleer je de kaarsjes op je verjaardagstaart uitblaast.

Tradities zijn terugkerende gebruiken en/of gewoonten die bepalend zijn voor een bepaalde groep. Ze worden van generatie op generatie doorgegeven. Denk maar aan het Suikerfeest bij moslims, Kerstmis bij christenen of Seideravond bij joden.

Stap 3: Wat is Gosjdieël?

Vragen aan de leerlingen:

- Heeft iemand al gehoord van het woord Gosjdieël?
- Wat zou het washandje ermee te maken hebben?

Je laat de leerlingen vertellen wat het is en vult aan waar nodig aan de hand van onderstaande tekst.

Je leest voor wat Gosjdieël is:

Gosjdieël is dialect voor Godsdeel. Dialecten zijn ook immaterieel erfgoed. Wist jij dat kinderen tussen 6 en 12 jaar op oudejaarsdag 31 december in de voormiddag van deur tot deur trekken? Weet jij waarom ze dit doen? Wel, op de laatste dag van het jaar vragen deze Gosjdieëlers - want zo noemen we deze kinderen, hun Gosjdieël, hun 'Godsdeel'. Gosjdieël of Godsdeel is een bedelritueel. Het is een traditie die al jaren bestaat in Galmaarden, Tollembeek en Vollezele.

Hoe gaat het in zijn werk?

Je gaat van deur tot deur en belt aan bij de bewoners. Doen ze open? Dan zeg je luid en fier "Gosjdieël"! Bewoners kunnen je antwoorden in het dialect en je een beloning geven. Deze beloning is meestal een (zak)centje.

Vraag aan de leerlingen:

- Kennen jullie nog andere bedelrituelen?

Nieuwejaarse zoete
Een varken heeft 4 voeten
4 voeten en ne staart
dat is wel een centje waard

"Drie Koningen"-zingen is ook een bedelzangtraditie

Les 2: Gosjdieëler worden: mijn eigen washandje.

Achtergrond voor de leerkracht:

In aanloop naar de kerstvakantie knutselen de leerlingen zelf een washandje, waarmee ze als Gosjdieëler de straat op kunnen trekken op 31 december. Je leert de kinderen aan de slag gaan met naald en draad.

Door aan de slag te gaan met een oude handdoek leren de leerlingen een tweede leven te geven aan objecten en materialen.

Essentie van de les:

De leerlingen werken duurzaam door een oude handdoek te recyclen.

De leerlingen knutselen hun eigen washandje om te gebruiken als Gosjdieëler.

De duur van deze les is afhankelijk van je klas. Denk je dat het de leerlingen lukt om een eigen washandje te naaien of eerder enkel eentje te versieren. Beiden opties kunnen.

Benodigheden:

- Oude handdoek (of washandje hangt af van het lesverloop)
- Naald en draad
- Knopen
- Stukjes vilt
- Parels
- Plakoogjes
- Chenille
- Lijmpistool
- ...

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

3.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die

voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Muzische vorming - Beeld:

1.4 plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.

1.6 tactiele, visuele impressies, ervaringen, gevoelens en fantasieën op een beeldende manier weergeven.

Tip.
Filmpje: hoe leren we naaien?

LESVERLOOP

Materiaal

- Oude handdoek
- Naald en draad
- Scharen
- Knopen
- Stukjes vilt
- Parels
- Plakoogjes
- Chenille
- Lijmpistool
- ...

Je kiest als leerkracht hoeveel materiaal je wil klaarleggen en met welk materiaal de leerlingen aan de slag gaan.

Stap 1: Het maken van een eigen washandje

Je laat de leerlingen 2 rechthoeken knippen uit de oude handdoek. (Dit kan je eventueel zelf op voorhand doen).

Ze bevestigen nu beide lappen op elkaar én naaien die aan elkaar vast.

Je kan de leerlingen tonen hoe ze twee lappen aan elkaar kunnen naaien.

'35

Je kan voorgaande stap overslaan.
Sla je stap 1 over en ga je meteen aan de slag met stap 2? Vertrek dan vanuit een bestaand washandje.

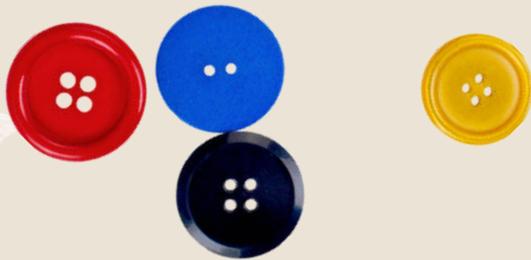

'50 of '35

Stap 2: Het washandje versieren

Het washandje is klaar. We kunnen het nu versieren (of we starten met een kant-en-klaar washandje).

Versier je eigen washandje. Je kan dit doen door er een gezichtje van te maken of door het gewoon te versieren.

Stap 3: Opruimen

Iedereen ruimt zijn eigen bank op, gooit alles mooi in de vuilbak of bekijkt wat er nog kan gebruikt worden en verzamelt dit bij de rest.

'15

Meer aan de slag met erfgoed?
Gebruik deze les als start.

Les: Wat is erfgoed?

Achtergrond voor de leerkracht:

In de (optionele) eerste les van dit educatief pakket dompelen we jullie kort onder in wat erfgoed is.

Voorafgaand vraag je de leerlingen om een erfgoedobject mee te nemen van thuis of van bij de grootouder(s).

Essentie van de les:

De leerlingen komen in contact met wat erfgoed allemaal kan zijn. Op het einde van de les focussen we op de vraag "Wat is immaterieel erfgoed?"

Vooraf kan je de leerlingen vragen iets mee te nemen waarvan zij denken dat het erfgoed is. Na het inleidende filmpje kan je met hen in gesprek gaan hierover.

Benodigdheden:

- Filmpje: wat is erfgoed?
- Materiaal zoals: schilderij, beeldje, een boek met gedichten of liederen, een boek met sprookjes, oude foto's, een foto van gebouwen (eventueel bakstenen), tajine, medailles, afrikaanse stof ...
- Poster
- Werkblaadjes

<https://www.youtube.com/watch?v=oiYWuDsT77A>

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

Muzische vorming - beeld:

1.2 door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.

LESVERLOOP

Materiaal
-Objecten /
beeldmateriaal
van objecten
-Filmpje
-Titelbladeren
-Poster: "Wat is
erfgoed?"
-Werkblaadjes

Stap 1: Wat is erfgoed (inleidend filmpje)

'15

- Je deelt het blad papier uit waar de leerlingen op noteren wat ze meenamen.
- De leerlingen zetten hun objecten allemaal vooraan op één grote tafel bij de objecten van de leerkracht.
- Je toont het filmpje: "Wat is erfgoed?"

Stap 2: Is je object erfgoed en waarom?

'15

De leerlingen verzamelen allemaal rond de grote tafel. Je herhaalt het filmpje kort a.d.h.v. de poster. Je projecteert deze samenvatting best in de klas. Dit zal de leerlingen helpen bij hun volgende opdracht.

Vragen voor de leerlingen:

- Als we het filmpje gaan vergelijken met jullie objecten, zijn deze dan allemaal erfgoed volgens jullie?
- Waarom wel, waarom niet?

Als ondersteuning kan de leerkracht eigen objecten aanreiken en vertellen waarom dit erfgoed is.

Geef de leerlingen de opdracht hun objecten bij het juiste erfgoedplaatje te plaatsen. (Dit kan met heel de klas of in groepjes)

- Onroerend erfgoed
- Roerend/materieel erfgoed
- Immaterieel erfgoed

Stap 3: Overlopen van de objecten

'20

Je overloopt met de leerlingen waar ze de objecten plaatsen en waarom. Je verbetert hen indien ze fout zijn en gaat samen op zoek naar de juiste oplossing.

A paperclip is positioned at the top center of a piece of brown, textured paper. The paper has a wavy, torn edge at the top. In the top left corner, there is a piece of green paper. In the bottom right corner, there is a piece of yellow paper. The background is a light beige color.

Bijlagen

Naam: .....

Mijn object is: .....

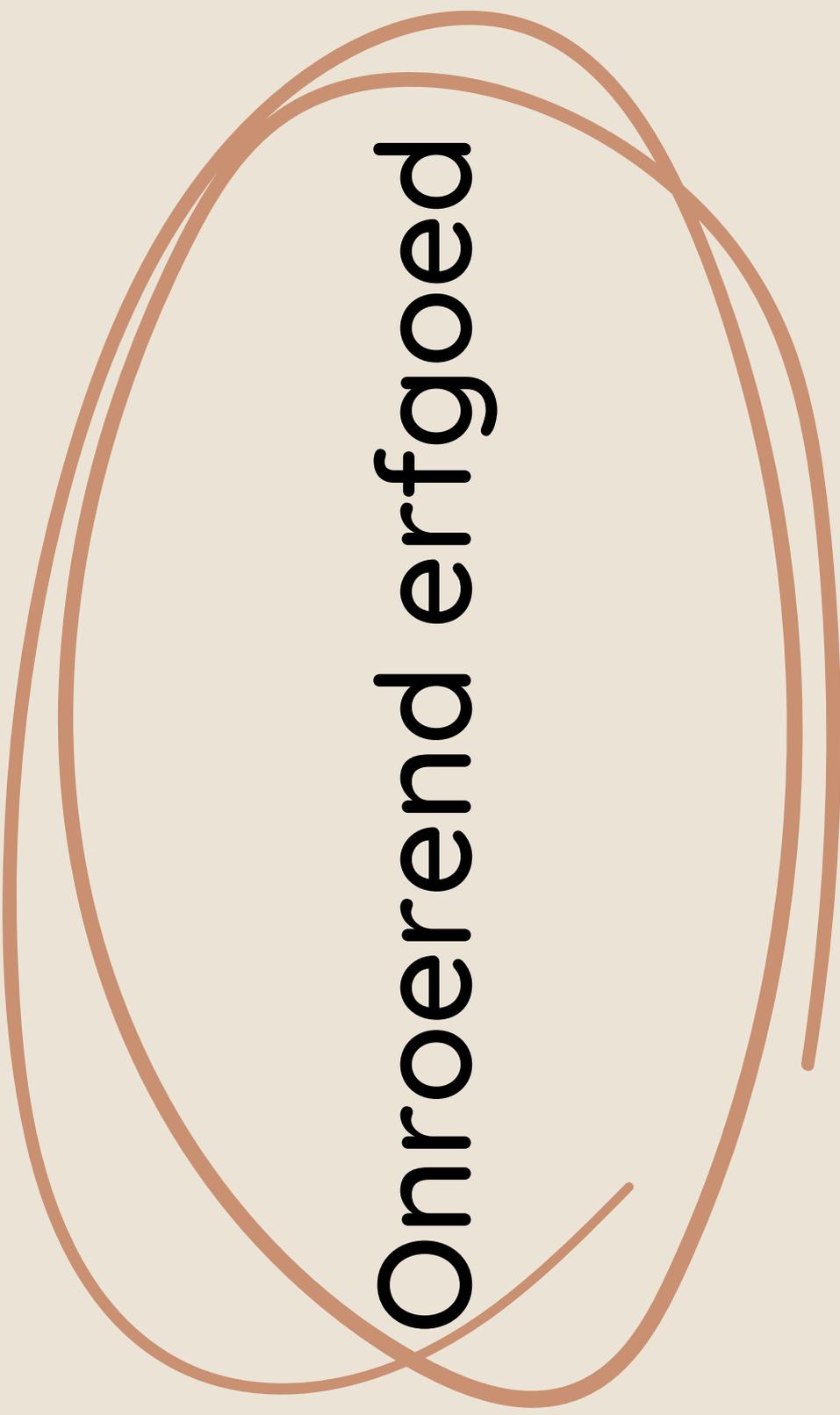
Het komt van bij mij thuis / groot(ouders)

Het is speciaal omdat:

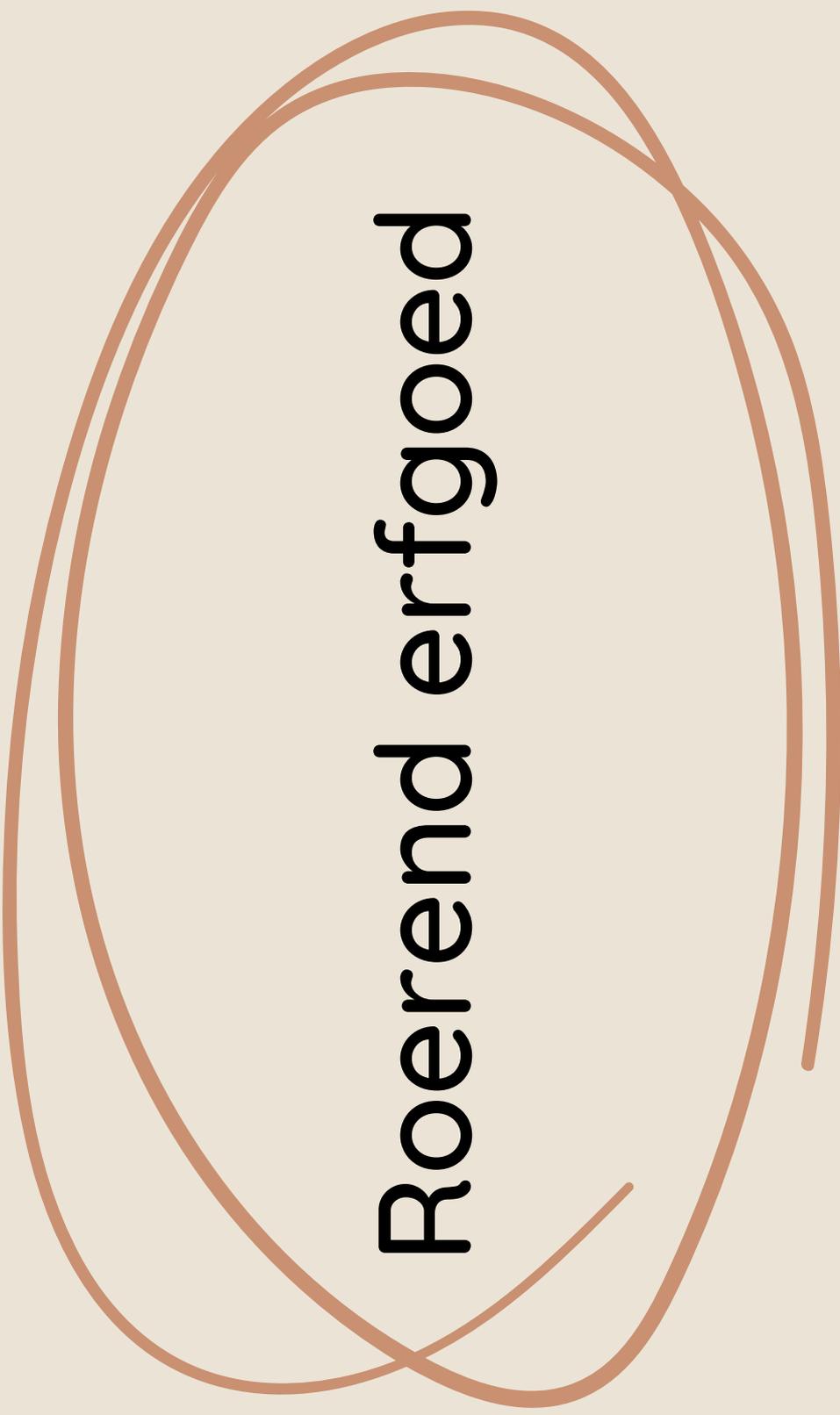
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Onroerend erfgoed

Roerend erfgoed

Immaterieel

erfgoed

Onroerend erfgoed

dit kan je niet verplaatsen

Monumenten
(kerk, abdij, klooster,
schoolgebouw, ...)

Landschappen

Ruïne

Immaterieel erfgoed

Dialect

Feesten en tradities

Recepten

Ambachten

Roerend erfgoed

dit kan je wel verplaatsen

Boeken

Schilderijen

Objecten (oude
theepot, foto,
muziekinstrument, ...)

Documenten (archief)

Voorbeelden washandje

Veel plezier!

31 december 2022
van 9u tot 12u
kinderen van 9 - 12 jaar
(of jonger - onder begeleiding)

Gosjdieël!

